

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти

пр. Перемоги, 10 м. Київ, 01135, тел.(044)481-47-58, факс (044)481-32-87, e-mail: dps@mon.gov.ua

№4/272-вн-21 від 29.12.2021

Потенційним авторам/укладачам
модельних навчальних програм
для спеціальних закладів загальної
середньої освіти для дітей із
порушеннями інтелектуального
розвитку

Наказом Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2021 року № 1317 затверджено Типову освітню програму для 5-10 (11) класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами.

З огляду на зазначене пропонуємо потенційним авторам долучитися до розроблення проєктів модельних навчальних програм для адаптаційного циклу (5-6 класи) для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку, використовуючи Методичні рекомендації для розроблення проєктів модельних навчальних програм, що додаються.

Інформуємо, що для початку розгляду питання щодо надання проєктам модельних навчальних програм грифа авторам/укладачам або юридичним особам, які представлятимуть авторів/укладачів, необхідно до 07 лютого 2022 року подати до Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» (вул. Митрополита Василя Липківського, 36, м. Київ, 03035) такий комплект документів:

лист-клопотання, в якому зазначається: назва проєкту модельної навчальної програми, автор(и)/укладач(і) (прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада, науковий ступінь, вчене звання (за наявності), контактний телефон та електронна пошта заявника;

два примірники рукопису проєкту модельної навчальної програми українською мовою на паперовому носії та електронна версія у форматі pdf на оптичному диску або флеш-пам'яті;

інші документи за бажанням заявника.

Проєкт модельної навчальної програми має бути виконаним комп'ютерним набором на одному боці аркуша формату А4, кеглем не менше ніж 14 пунктів, через одинарний інтервал.

Привертаємо увагу до того, що згідно з Порядком надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам, затвердженим наказом

Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2020 року № 931, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11 листопада 2020 року за № 1119/35402 (із змінами), пропозиції щодо надання проектам модельних навчальних програм грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» надають Міністерству предметні (галузеві) експертні комісії на підставі експертних висновків комплексної експертизи. Кінцеве рішення щодо надання грифа приймається Міністерством освіти і науки України, що оформлюється відповідним наказом.

Додаток: 4 арк.

Генеральний директор

Олег СРЕСЬКО

Методичні рекомендації

для розроблення модельних навчальних програм для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку

Модельна навчальна програма – документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством; (підпункт 7 пункту 1 статті 1 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).

Рівний доступ до здобуття повної загальної середньої освіти дітей із порушеннями інтелектуального розвитку забезпечується шляхом викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів) способами, що є найбільш прийнятними для осіб відповідного віку, у тому числі шляхом адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів) (абзац сьомий пункту 1 статті 9 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).

Зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) для учнів з порушеннями інтелектуального розвитку пов'язаний з метою та завданнями їх навчання і виховання, зокрема з корекційною спрямованістю освітнього процесу. Адаптація змісту полягає у врахуванні як психофізичних особливостей учнів, так і кількості часу на вивчення предмету, взаємозв'язку його з іншими предметами.

Модельна навчальна програма розробляється на основі Державного стандарту базової середньої освіти (далі – Державний стандарт), зокрема:

ґрунтується на визначених стандартом *ціннісних орієнтирах* (пункт 4 Державного стандарту);

охоплює формування *наскрізних в усіх ключових компетентностях умінь* (пункт 9 Державного стандарту);

передбачає реалізацію *вимог до обов'язкових результатів навчання у відповідній(их) освітній(их) галузі(ях) додатки №№ 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22 до Державного стандарту*);

ураховує *наступність між циклами навчання на рівнях початкової та базової середньої освіти*;

орієнтується на компетентнісний потенціал відповідної галузі/галузей, що визначає здатність кожної освітньої галузі формувати всі ключові компетентності через розвиток умінь і ставлень та базові знання (додатки №№ 1, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21 до Державного стандарту).

Компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність (підпункт 15 пункту 1 статті 1 Закону України «Про освіту»).

Вимоги до обов'язкових результатів навчання на основі компетентнісного підходу за освітніми галузями на відповідному циклі базової освіти визначено у Державному стандарті. Вони складаються з таких компонентів:

групи результатів навчання учнів, що охоплюють споріднені загальні результати;

спільні для всіх рівнів загальної середньої освіти загальні результати навчання учнів, через які реалізується компетентнісний потенціал галузі;

конкретні результати навчання учнів, що визначають їх навчальний прогрес за освітніми циклами;

орієнтири для оцінювання, на основі яких визначається рівень досягнення учнями результатів навчання при завершенні відповідного циклу.

Очікувані результати навчання учнів – це результати, яких учні мають досягти на певному етапі освітнього процесу. Вони співвідносяться з обов'язковими результатами навчання (загальними, конкретними, орієнтирами для оцінювання), визначеними Державним стандартом.

Проекти модельних навчальних програм створюються згідно з переліком модельних навчальних програм (з урахуванням рекомендованої Типовим навчальним планом кількості годин), доданим до Типової освітньої програми для 5-10(11) класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України 07 грудня 2021 року № 1317.

Модельні навчальні програми виконують інформаційно-методичну та організаційно-планувальну функції.

Інформаційно-методична - забезпечує відомості про мету, зміст, загальні напрями корекційно-розвиткового навчання, виховання та розвитку учнів засобами кожного конкретного навчального предмету (інтегрованого курсу).

Організаційно-планувальна функція полягає у виділенні етапів навчання, визначенні на кожному етапі якісних та кількісних характеристик змісту навчання, чим забезпечується реалізація Державного стандарту з урахуванням специфіки кожного навчального предмета (інтегрованого курсу) та логіки освітнього процесу.

Концепція кожної модельної навчальної програми ґрунтується на принципах: антропологічному: в центрі уваги – особистість учня, корекція порушень його психофізичного розвитку;

збалансованості між вимогами сучасної науки, представленої у навчальному предметі (інтегрованому курсі), та доступністю навчального матеріалу для засвоєння учнями з порушеннями інтелектуального розвитку;

взаємозв'язку етичного, естетичного й громадянсько-українознавчого підходів до вивчення навчального матеріалу.

Модельна навчальна програма будується з урахуванням дидактичних вимог до змісту освіти – принципів доступності, доцільності, достатності, послідовності, системності, науковості та наступності у навчанні – і розробляється для кожного навчального предмета (інтегрованого курсу) за роками навчання.

Проект модельної навчальної програми має містити такі обов'язкові структурні компоненти:

1. *Вступна частина* – пояснювальна записка, в якій визначено основні положення щодо ролі та значення навчального предмета (інтегрованого курсу) у системі загальної середньої освіти (його мету, завдання, принципи, на яких ґрунтується програма, пріоритети викладання предмета, структуру предмета, шляхи реалізації програми та особливості організації освітнього процесу з цього навчального предмета (інтегрованого курсу).

2. *Основна частина*, де викладено орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів за роками навчання, пропонований зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів.

3. *Прикінцева частина (за потреби)*.

Вступна частина

У пояснювальній записці:

вказується освітня галузь(і), реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання якої забезпечує навчальний предмет (інтегрований курс);

окреслюється освітня мета навчального предмета (інтегрованого курсу), узгоджена з метою відповідної(их) галузі(ей), роль навчального предмета (інтегрованого курсу) у забезпеченні корекційно-виховного впливу на кожного учня завдяки опануванню змістом предмета (курсу) та формуванню загальнонавчальних і спеціальних умінь та навичок, способів діяльності;

описуються шляхи реалізації програми та особливості організації освітнього процесу під час вивчення цього навчального предмета (інтегрованого курсу).

Формування мети має визначати очікувані результати навчання за певним навчальним предметом (інтегрованим курсом) і відповідати обов'язковим результатам навчання освітньої галузі/освітніх галузей на рівні адаптаційного циклу, зокрема відображаючи вміння і якості особистості (компетентності), які мають бути сформовані через діяльність наприкінці навчання за програмою.

Основна частина

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у Державному стандарті найширше розкрито в орієнтирах для оцінювання. Саме цей рівень конкретизації обов'язкових результатів має слугувати основою для впровадження послідовності досягнення очікуваних результатів навчання, що дозволить змоделювати навчальний поступ учня в набутті певної компетентності. Формування очікуваних результатів навчання, за потреби, може бути конкретизовано чи уточнено з урахуванням пропонованого змісту.

Таким чином, очікувані результати навчання будуть окреслені за навчальними роками на основі відповідних обов'язкових результатів навчання (орієнтирів для оцінювання) здобувачів освіти з певної освітньої галузі, відображаючи поступ у розвитку, послідовність його формування в динаміці освітнього процесу, ураховуючи логіку і наступність викладу змісту навчального предмета (інтегрованого курсу).

Досягнення очікуваних результатів навчання учнів забезпечується структуруванням змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) з використанням розділів, тем/тематик тощо. Пропонований зміст окреслює рекомендований обсяг навчального матеріалу, що має бути опанований учнями за визначений період навчання у процесі досягнення очікуваних результатів з урахуванням вимог диференційованого навчання до пізнавальних можливостей учнів, їх інтелектуального розвитку.

Даний зміст має враховувати недостатньо сформовану в учнів із порушеннями інтелектуального розвитку здатність до аналітичного засвоєння інформації внаслідок порушення логічного мислення. У зв'язку з чим, доцільно підбирати теми, що вимагають порівняння, співставлення подібних понять,

предметів, явищ, визначення спільного й відмінного. Навчальний матеріал з будь-якого навчального предмета (інтегрованого курсу) має бути практично спрямований, щоб забезпечити можливість використання його учнями як на уроках, так і у повсякденному житті.

Важливий компонент структури модельних початкових програм спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку – корекційно-розвитковий напрям, конкретний зміст якого подається у колонці «Спрямованість корекційно-розвиткової роботи». У ній відображається матеріал корекційно-розвиткових ліній з кожного навчального предмета (інтегрованого курсу), спрямований на корекцію пізнавальної та особистісної сфер, мовленнєвої діяльності учнів.

Прикінцева частина

У прикінцевій частині можуть бути запропоновані орієнтовні форми проведення оцінювання результатів навчання, використання засобів навчання, додаткові компоненти тощо.

Примірна структура модельної навчальної програми

Назва навчального предмета/інтегрованого курсу
Цикл, роки навчання

Вступна частина

Основна частина

Програма
Клас навчання

Пропонований зміст навчального предмета/інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
Назва змістової лінії, розділу, теми/тематики тощо			

Прикінцева частина
